

על ההבדלים בין בולדוג, פודל וכלב דאקל

הציניקאים יאמרו: „ארקיי, שילמו לו מס־שפתיים. אז מה? הרי איש לא עור לו“
זה נכון. אבל גם למס־שפתיים יש ערך. תושבי לוב שמעו שכל המנהיגים הערביים התייצבו לימין מנהיגם. זה בודאי לא החליש את מעמדו בקרב עמו.

הרי זה העיקר. איך מגיב עם, כאשר מעצמה ורה שולחת אליו את מטוסיה במשימת־הפצצה, כשהמטרה היא לשכנע אותו להיפטר ממנהיגו?
אני מעו לטעון: בכל ההיסטוריה האנושית אין אף דוגמה אחת של עם, המסלק את מנהיגו בנסיונות כאלה.

התגובה האנושית והלאומית הטבעית היא תמיד הפוכה: לא האויב יכתוב לנו מי יהיו מנהיגינו! הפצצות־הטרור הבריטיות־אמריקאיות על ערי גרמניה, שבהן נחרכו כמעט כל ערי הייך, לא שיכנעו את העם הגרמני להתקומם נגד ארולף היטלר.
שום עם אינו מסלק את מנהיגו על פי פקודה מבחין — ולא חשוב אם המנהיגים נבחרו או השתלטו בכוח.

ואם יש בקרב העם אפוזיציה מחתרית, המחכה להודמנות להפיל את הרוזן — הרי פעולה גלויה של האויב החיצוני אך מקשה עליה לבצע את זממה.

ההתקפה הבריטית־צרפתית־ישראלית על מצרים ב־1956 נועדה להפיל את שילטונו של גמאל עבד־נאצר. לבריטים היו קשרים סמויים עם האפוזיציה המצרית. הם היו בטוחים שאם תונחת מהלומה על עבד־אל־נאצר, תקום האפוזיציה ותסלקו גם במיקרה קלאסי זה קרה ההיפך. צבאו של עבד־אל־נאצר הובס, הבריטים והצרפתים נחתו כפורט־סעיד, והעם המצרי קם כאיש אחד והתלכד סביב מנהיגו. אם אכן היתה שם אפוזיציה, היא נמחקה באותו שבוע. עבד־אל־נאצר הפך אז לאליל העולם הערבי כולו.

מי שרוצה להפיל מישטר, צריך להימנע מכל התערבות גלויה מבחין.

רוקא האמריקאים, שהפילו כדור האחרון עשרות מישטרים דמוקרטיים ודיקטטוריים (איינדה בצ'ילה, מרקוס בפיליפינים) צריכים לדעת זאת היטב.

אם כן, מה יכלו האמריקאים לעשות נגד קד'אפי? אילו ויתרו על המכשיר הפרימיטיבי של ההפצצה — מהלומת־פטיש על הראש — מה יכלו לעשות?
נגד פורעי־חוק צריכים להפעיל את החוקיות הבינלאומית.

מי שרוצה להילחם בטרור, צריך להיות מעוניין בחיזוק הפעולה הלגיטימית, גם כשהיא מסוכנת ומסורבלת. אם יש הוכחות לכך שמדינה עוסקת בטרור אווירי, יש לנתק אותה מקווי־התעופה הבינלאומיים.

אם יש הוכחות לכך שמדינה משתמשת בשגרירויות שלה לניהול פעולות טרור, יש לסגור את שגרירותיה ככל העולם, ולנתק עימה את היחסים הדיפלומטיים.

אם יש הוכחות לכך שמדינה משתמשת בכספיה כדלממן טרור, יש להטיל עליה חרם כלכלי.

כל זה ניתן לעשות. לשם כך יש לגייס את דעת־הקהל העולמית. משום־כך — גם משום כן! — חשובה כל־כך השמירה על המוסר. חוץ מכל שאר תכונותיו, המוסר הוא גם מרכיב של כוח, כאשר מקשים ליצור חזית עולמית נגד מישטר מתועב. רעיונו של חוסני מובארכ לכנס ועידה עולמית כדי להחליט על הצעדים המעשיים למילחמה בטרור נראה לי כרעיון טוב ויעיל.

אין הוא יכול לקסום לבעלי הגישה של „זבנג וגמרנו“, אך בחשבון הארוך הוא הרבה יותר סביר ויעיל מאשר הריגת כמה נשים וילדים בטריפולי.

נכון, אין הרעיון הזה עונה על הצורך המיידי „לעשות משהו“ על התאווה האנושית הטיבעית „לנקום“, על התשוקה האמ־ריקאית לשלוח מהר ולהרוג את „האיש הרע“.
למרב הצער, החיים האנושיים מערבוך.

התלהבות הישראלית למינע אינה נובעת רק מן ההזדמנות האוטומטית של ישראל אחרי כל דבר אמריקאי. אם באנגליה מתלוננים שהבולדוג הבריטי הפך לפודל של האמריקאים, הרי אנחנו זכנו של כלב־דאקל.

אבל ישראלים רבים שמחו שם מפני שהרגישו כי האמריקאים „למדו מאיתנו“, שהם אימצו לעצמם שיטה שאנחנו המצאנו אותה, שאנחנו הננו מבעלי הפאטנט העולמי של שיטת „זבנג וגמרנו“.

והי שימחה מטופשת מאוד.
השיטה הזאת לא עזרה לנו. במשך 38 שנות מאבק בטרור הערבי, לא הועילה שיטה זו. בעלי „זבנג וגמרנו“ לא הפילו את עבד־אל־נאצר, וגם לא את ערפאת. מעשי־האלימות לא פחתו, אלא נמצאים עתה בעיצומם, ושום סוף להם אינו נראה באופק. לטרור יש רק פיתרון פוליטי. ואם „זבנג וגמרנו“ הוא המצאה ישראלית, מוטב למחוק את הפאטנט.

זבנג וגמרנו

במאבק נגד הטרור, המוסר הוא בעל חשיבות עליונה. מי שמוותר עליו, מוותר על היתרון העיקרי שיש לו על הטרוריסט.

אך הבה נעמיד פנים כאילו אנחנו מקבלים את טענתם של הציניקאים. הם מדברים על יעילות. האם זה יעיל?

ההחליטו על ההפצצה? מה יכלו להיות? ההגיון אומר שהיעדים היו, כולם או מיקצתם: להרוג את מועמר אל־קד'אפי. להרתיע אותו מלהמשיך במעשיו.

אל־קד'אפי: בדמות דויד מול גולית

לעודד יסודות אפוזיציוניים לחולל הפיכה נגד מישטר. להמאס אותו על הציבור שלו.

לבודד אותו בעולם. כאשר מן היעדים האלה לא הושג. לגבי כולם — כולם! — הושג ההיפך.

וזה היה צריך להיות ברור מראש לכל כרדעת. המבין דבר וחצי־דבר בסוגיות מעין אלה.

קד'אפי לא נהרג. זוהי עובדה. אומנם, במשך כמה ימים קיוו האמריקאים שהאיש נפגע, ומי־שאלת־הלב הולידה שמעות רבות, שבחלקן גבלו בגיחוך. אם רוצים להיאוש משהו (קוראים לזה טרור „אישית“) הרי ההפצצה מן האוויר היא המצע הפחות־יעיל שנתן להעלות על הדעת. אין מפצצים מחט בערימה של שחת. הנסיון להרוג את יאסר ערפאת על־ידי הפצצת מישרדיו בתוניס היה אבסורדי, וכך גם הנסיון להרוג את קד'אפי על־ידי פגיעה באוהל הייצוגי שלו. זה יפה לטרט הוליוודי. זה לא קורה במציאות.

אם רצו לבודד את קד'אפי בעולם, הרי קרה ההיפך הגמור. הוא הופיע בדמות ה„אנדרדוג“, כראש אומה קטנה ואמיצה המתייצבת מול הענק האמריקאי הדרוסני, דויד מול גולית. נשכחו ערונותיו, והוא הופיע על המירקע כאיש הומאנו, מגן הנשים והילדים. ואילו האמריקאים נראים כבריון בינלאומי. בעולם הערבי היו כל השלטים נאלצים להתייצב לימינו לפחות למראית־עין. כאשר ערבי אחד מותקף על־ידי האויב החיצוני, נאלצים כל שאר הערבים להתלכד סביבו. גם אויביו ננפש של קד'אפי — חוסני מובארכ ויאסר ערפאת — נאלצו לשלם לו לפחות מס־שפתיים.

(בשעתו הגדיר קד'אפי את ערפאת כבוגד וכפחדן, מפני שלא הפך את כבירות למצדה פלטינית, אלא פינה את כוחותיו. כמיכתב נרגש תבע ממנו קד'אפי להתאבד. לוא אני ערפאת, הייתי משגר לו השבוע מיכתב בנוסח „מועמר אחי, זוהי ההודמנות הגרולה שלך להתאבד“.)

עולם כולו היתה מדינת־ישראל המדינה היחידה שתמכה ללא הסתייגות בהפצצה האמריקאית על טריפולי.

בבריטניה, שממשלתה תמכה בהחלטה האמריקאית, ושאפי־הרה למפצצים האמריקאיים להמריא מאדמתה, היתה מן הרגע הראשון אפוזיציה חזקה. „הבולדוג הבריטי הפך לפודל של האמריקאים“, הכריז ראש מפלגת־המרכז הסוציאלי־דמוקראטית. וראשי־הממשלה עצמה, גברת־הברזל, נאצלה להכריז כעבור יומיים־שלושה שהיא „מתייסרת“.

ככל ארצות־אירופה היו הפגנות, מהומות, מעצרים. ורק בישראל שררה אחידות־דיעות גמורה. מימין ומשמאל, בזכות הפעולה.

אין בליבי שמץ של סימפאטיה למועמר אל־קד'אפי. יש אומרים שהוא מטורף.

יש אומרים שהוא אינפנטילי. יש אומרים שהוא אידיאליסט. החש באי־צדק הנעשה בעולם כולו, שבו מדינות עשירות עושקות את העניות, ומעמדות עשירים את העניים.

יתכן שכל ההערכות האלה נכונות גם יחד. אין סתירה ביניהן.

אין ספק שקד'אפי הוא מיטרר בינלאומי. הוא תומך בטרור על כל צורותיו. „טרור“ במובן האמיתי, האובייקטיבי, של המושג: פעולה אלימה שאינה מבחינה בין לוחמים ובלתי־לוחמים, המכוונת נגד נשים וילדים, ובעיקר נגד אזרחי צד שלישי. שאינם מעורבים כלל בסיכסוך המטריים.

יהיו מניעיו של קד'אפי כאשר יהיו, הוא תומך בטרור. ואת הטרור צריכים להסלק.

לי אישית בודאי אין סיבה להגן על האיש הזה. קד'אפי הוא אחד הפטרונים של צבאי אל־בנא. המכונה אבר נידאל. אברנידאל רצח שניים מטובי ידידי, גיבורי־השלום — סעיד אל־חאמאמי ועיצאם אל־סראווי. הוא פוצץ בת־יכנסת, בת־י תומים, מושבי־זקנים ומיסעדות. הוא התנקש בחיי השגריר שלמה ארגוב, כדי לספק לאיראל שרון את האמתלה הדרושה לפתוח במילחמת־הלבנון.

הוא אבר־אבות הטומאה.

מי שתומך בארכיטרוריסט כזה, מי שמעניק לו חסות פוליטית, בסף ואמצעי־לחימה, אינו יכול לתבוע רחמים על עצמו.

הרי אברנידאל הוא רק אחד מן הטרוריסטים ברחבי העולם, הנהנים מחסותו של האיש בטריפולי.

את הטרור יש להסלק. השאלה היא: איך.

זוהי שאלה מעשית. זוהי גם שאלה מוסרית.

מבחינה מוסרית, אין שמץ של הבדל בין הפצצת אוכלוסיה מן האוויר ובין הריגת אוכלוסיה על הקרקע. אין הבדל בין רצח נשים וילדים מן השמיים או מן הארץ. טיים, הממטיח את מצעצותיו על ריכוזי־אוכלוסיה מגובה של כמה אלפי רגל, אינו שונה במאומה מטרוריסט, המטמין פצצה במטוס אזרחי כדי שיתפוצץ בגובה של כמה אלפי רגל.

זה לובץ מדים וזה חליץ אזהרה אחת. המוסר עניין של בגד.

זה טוען שהוא רק ממלא פקודה. וגם זה טוען כך.

גם כאשר הכוונה המפורשת אינה להפציץ בת־ימגורים, כמעט שאי־אפשר למנוע זאת בסוג זה של פעולה. גם המכשירים המרויכים ביותר אינם בטוחים. מי שמשגר מטוסים כדי „לבקר קנייטרוריסטים“ יודע היטב שהוא יפגע גם בגברים ובנשים, בילדים ובקנים. שאין להם כל קשר לטרור.

ואל ירגיע את מצפונו במילים כנוסח: „אז מה? מגיע להם! הרי הטרוריסטים מותחלים בקורבם.“ כך אמר מוטה גור, אחד האבות הבינלאומיים של שיטה זו.

איש לא שאל את המוני העם הלובי אם הם רוצים במישטר של מועמר אל־קד'אפי. הוא הגיע לשילטון בהפיכה צבאית. ואיש לא שאל אותם אם הם תומכים בפעולות־טרור ברחבי העולם. בלוב, כמו במדינות רבות אחרות, אין שואלים.

הפצצת טריפולי היתה פעולה בלתי־מוסרית. היא מורידה את הממשלה של מדינה דמוקרטית גדולה לרמתם של הטרוריסטים, שאותם היא מגנה. היא יוצרת שיוויון מוסרי בין שני הצדדים.

ואל יגידו הציניקאים: „כמובן. המוסר בכלל אינו חשוב. אלה חסרי־מוסר ואלה חסרי־מוסר. העיקר הוא שזה עוזר.“